

Sygn. akt II Ka 456/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Marta Krajewska - Drozd

Sędziowie: SSO Piotr Popek

SSO Mariusz Sztorc (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Ewa Gronko

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie - Mariusza Kowala

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 października 2014 r.

sprawy **K. O. (1)**

oskarżonego o przestępstwo z art. 191 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 26 maja 2014 r., sygnatura akt X K 489/13

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka 456/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 26 maja 2014 roku, sygn. akt X K 489/13 uznał oskarżonego K. O. (1) za winnego tego, że w okresie od października 2011 roku do dnia 8 marca 2012 roku w Liceum Ogólnokształcącym nr (...) w R. przy ul. (...) działając ze z góry powziętym zamiarem w celu zmuszenia do oddania szalika z barwami klubu (...) trzykrotnie kierował groźby pobicia do M. C. (1), przy czym powyższe groźby wzbudziły w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będą spełnione, tj. czynu z art. 191 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i za to skazał go na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 2 kk warunkowo zawiesił oskarżonemu wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby 3 (trzech) lat.

Na podstawie art. 73 § 2 kk w okresie próby oddał oskarżonego pod dozór kuratora.

Na podstawie art. 627 kpk zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 605,66 zł (sześćset pięć złotych i sześćdziesiąt sześć groszy).

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego zaskarżając go w całości.

Skarżący w środku odwoławczym zarzucił rażąco obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

1. art. 4 kpk oraz art. 7 kpk poprzez orzeczenie z naruszeniem zasady obiektywizmu oraz poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania w tym:

- pominięcie istotnych fragmentów opinii biegłej psycholog klinicznej M. K. (2) korzystnych dla oskarżonego,
- wybiórcze potraktowanie wniosków końcowych opinii poprzez pominięcie kwestii niekorzystnych dla pokrzywdzonego wskazujących na jego konfabulację,
- przyjęcie wbrew zasadzie obiektywizmu koncepcji winy oskarżonego bez uwzględnienia szeregu rozbieżności wynikających z zeznań samego pokrzywdzonego i zaniechanie ustalenia chociażby innego scenariusza wydarzeń z końca 2011 roku i początku 2012 roku;

2. art. 7 kpk w zw. z art. 410 kpk poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów wbrew zasadom prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i skoncentrowanie się przez Sąd wyłącznie na dowodach obciążających oskarżonego, w tym:

- dowolną ocenę zeznań świadka K. O. (2), który wielokrotnie wskazywał na to, że nie słyszał gróźb, jakie miał wypowiadać oskarżony wobec pokrzywdzonego,
- dowolną ocenę zeznań świadka P. R., który wskazywał, że nigdy nie słyszał, aby M. C. (1) był zastraszany przez oskarżonego lub. Aby oskarżony K. O. (1) groził pokrzywdzonemu,
- dowolną ocenę zeznań świadka P. S., który wskazał w sposób jednoznaczny, że pokrzywdzony w sposobie relacjonowania zdarzeń z udziałem oskarżonego miał na celu „grę” i „udawanie”,
- dowolną ocenę zeznań świadka funkcjonariusza Policji P. K., który wskazał, że nie miała miejsca żadna propozycja „wystawienia” oskarżonego przez pokrzywdzonego;

3. art. 167 kpk w zw. z art. 366 kpk polegającą na zaniechaniu dopuszczenia z urzędu dowodu w postaci zeznań bezpośrednich świadków jednego ze zdarzeń, opisywanego przez pokrzywdzonego jako „pchnięcia go na szkolne ogrodzenie i wypowiedzenie pod jego adresem gróźb”;

4. art. 424 § 1 kpk polegającą na nie odniesieniu się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do istotnych kwestii mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie kwestii korzystnych dla oskarżonego i wybiórcze potraktowanie opinii, jak też wniosków końcowych, uwzględniające jedynie fragmenty w niej niekorzystne dla oskarżonego, nie odniesieniu się w uzasadnieniu do wybiórczego potraktowania zeznań pokrzywdzonego, tylko i wyłącznie tych, które miały na celu oskarżenie K. O. (1), a ponadto nie odniesieniu się do okoliczności z powodu, jaki Sąd dał wiarę zeznaniom pokrzywdzonego oraz na jej podstawie odmówił wiarygodności wyjaśnieniom złożonym przez oskarżonego i zeznaniom pozostałych świadków.

Apelujący zarzucił również błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na przyjęciu, że dowody ujawnione na rozprawie i ustalone na podstawie okoliczności są wystarczające do uznania za udowodniony fakt popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu przestępstwa z art. 191 1 kk w zw. z art. 12 kk, mimo iż prawidłowe wnioski wyciągnięte z tych dowodów nie pozwalają uznać, że oskarżony K. O. (1) zrealizował zarzucany mu aktem oskarżenia czyn.

Mając powyższe na uwadze autor apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie K. O. (1) od zarzucanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Podzielić należy, co do zasady, podniesiony w apelacji zarzut w zakresie oceny materiału dowodowego. Zdaniem Sądu Okręgowego uchybienie Sądu I instancji nie polegało jednak – wbrew argumentacji obrońcy – na naruszeniu art. 7 kpk poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i ich dowolną ocenę, lecz w istocie na barku tej oceny w odniesieniu do wyjaśnień oskarżonego, co do przebiegu opisanego w zarzucie zdarzenia faktycznego, a w szczególności poprzez brak tej oceny spowodowany rezygnacją przez Sąd I instancji z oceny opinii biegłego psychologa w zakresie kryteriów psychologicznej wiarygodności zeznań nieletniego pokrzywdzonego. O naruszeniu zasady swobodnej oceny dowodów (art. 7 kpk) może być bowiem mowa tylko wtedy, gdy Sąd meriti dysponując kompletnym i ujawnionym w toku rozprawy materiałem dowodowym dokona oceny dowodów w sposób sprzeczny z prawidłowymi zasadami rozumowania i wskazaniem wiedzy oraz doświadczenia życiowego. W sytuacji, gdy Sąd ten w uzasadnieniu wyroku w ogóle nie odniesie się do dowodów przeprowadzonych w trakcie postępowania dochodzi do obrazy art. 410 kpk. Taki przypadek występuje w niniejszej sprawie.

Jak wynika z treści art. 410 kpk podstawą rozstrzygnięcia Sądu jest całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Oznacza to, że wyrok można wydać tylko w oparciu o analizę całokształtu ujawnionego materiału dowodowego, w tym również tych dowodów, które stoją w sprzeczności z tezami aktu oskarżenia. Sąd rozstrzygając zatem w przedmiocie procesu ma obowiązek odnieść się nie tylko do dowodów przemawiających za winą sprawcy, ale również wyjaśnić dlaczego nie uznał za wiarygodne dowodów przeciwnych. Jest oczywiste, że w sytuacji kolizyjnej konieczne jest dokonanie wyboru i oparcie rozstrzygnięcia na dowodach uznanych za wiarygodne, odrzucenie innych, które nie znalazły potwierdzenia w procesie weryfikacji. W tej ostatniej sytuacji zasadniczego wręcz znaczenia nabiera zagadnienie rozważenia wszystkich dowodów będących do dyspozycji i argumentacja zaprezentowana dla przyjętego stanowiska (por. wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2010 r., sygn. akt III KK 371/09, OSNKW 2010/1/822).

W sprawie będącej przedmiotem postępowania odwoławczego, Sąd I instancji za podstawowy dowód w zakresie weryfikacji zeznań nieletniego pokrzywdzonego uznał dowód z opinii biegłej psycholog M. K. (2), wydanej na okoliczność psychologicznych kryteriów wiarygodności zeznań pokrzywdzonego. W ocenie zebranego materiału dowodowego Sąd Rejonowy uchylił się jednak od oceny tej opinii w zestawieniu z całością zebranego materiału dowodowego. Za taką ocenę nie można uznać lakonicznego stwierdzenia Sądu I instancji, że, cyt. „...sąd dał również wiarę opinii psychologicznej biegłej sądowej z zakresu psychologii M. K., która została wydana w oparciu o badanie pokrzywdzonego oraz własne obserwacje biegłej. Opinia ta zawiera jasne i logiczne wnioski...” (k. 314), bez podania przez Sąd Rejonowy, na których elementach, opinii, to swoje przekonanie opiera. Jest to zaskakujące w sytuacji, gdy Sąd Rejonowy wydaje wyrok skazujący oskarżonego, a z opinii biegłej płyną wnioski podważające wiarygodność zeznań pokrzywdzonego, na której wyrok skazujący został oparty. Trafnie zatem zarzuca apelujący, że Sąd I instancji „pomiął istotne fragmenty opinii biegłej psycholog, korzystne dla oskarżonego, a ponadto wybiórczo potraktował wnioski końcowe opinii przez pominięcie kwestii niekorzystnych dla pokrzywdzonego, wskazujące na jego konfabulację i podnosi, że z uzasadnienia wyroku nie wiadomo, którym wnioskowi z opinii biegłej Sąd Rejonowy daje wiarę, skazując oskarżonego za zarzucany mu czyn, skoro z opinii biegłej wynika w sposób jednoznaczny, że pokrzywdzony konfabuluje i ubarwia w znaczny sposób rzekome groźby kierowane wobec niego przez oskarżonego K. O. (1)”. W uzupełniającej, ustnej opinii, biegła sprecyzowała, że zeznania małoletniego pokrzywdzonego nie są materiałem, na którym Sąd mógłby się oprzeć, co zdaniem biegłej wynika z nieprawidłowego rozwoju małoletniego, który składając zeznania miał 15 lat i znajdował się w fazie rozwoju funkcji intelektualnych. Niewątpliwie oceny biegłej poczynione zostały jedynie w płaszczyźnie specjalistycznej i do Sądu I instancji należało skonfrontowanie tych ocen z pozostałym materiałem dowodowym. Tego jednak Sąd Rejonowy nie uczynił, poprzestając na stwierdzeniu o daniu wiary opinii biegłej, bez wskazania dlaczego przy tak kategorycznym stanowisku biegłej, krytycznie podchodzącej do wiarygodności pokrzywdzonego, tą wiarygodność Sąd I instancji przyjął jako zasadniczą podstawę wyroku.

W zestawieniu z treścią opinii biegłej również zeznania świadków nakazywały podchodzić do zeznań pokrzywdzonego z większym krytycyzmem niż uczynił to Sąd Rejonowy. Wystarczy w tym względzie wskazać chociażby na zeznania

świadka M. C. (2), matki pokrzywdzonego, która podaje, że w okresie dotyczącym zarzutu pokrzywdzony nie miał żadnego szalika związanego z klubem sportowym. Rodzi to wątpliwość, czy istotnie w sprawie istniał przedmiot i powód gróźb mających padać ze strony oskarżonego. Świadek P. S., nauczyciel pokrzywdzonego, wskazuje, że pokrzywdzony jest osobą, która chciała zwrócić na siebie uwagę w środowisku, próbowała coś grać, udawać. Kolega pokrzywdzonego K. O. (2) także wskazał na wyolbrzymianie zdarzeń jako cechę pokrzywdzonego. Kwestionował istnienie powodu, dla którego pokrzywdzony miał się bać oskarżonego. Dowodom tym Sąd I instancji dał wprawdzie wiarę, ale nie przedstawił ich pogłębionej oceny zwłaszcza w zakresie, w którym zeznania tych świadków w zestawieniu z opinią biegłego psychologa mogły prowadzić do odmowy dania wiary zeznaniom pokrzywdzonego.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że zaniechanie oceny opinii biegłego psychologa w kontekście ujawnionych w sprawie dowodów (w szczególności wyjaśnień oskarżonego) stanowi istotne uchybienie regułom określonym w art. 410 kpk. Nie ulega również wątpliwości, że powyższe uchybienie, przejawiające się w braku oceny kluczowego dla odpowiedzialności karnej oskarżonego dowodu, miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego stwierdzone uchybienie musi skutkować uchYLENIEM zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, albowiem jego charakter i waga nie pozwalają na merytoryczną kontrolę rozstrzygnięcia.

Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd Rejonowy może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania pokrzywdzonego z udziałem biegłego psychologa, który wydawał już w sprawie opinię lub powołać w tym celu innego, zaś w pozostałym zakresie poprzestać na ujawnieniu zebranego materiału dowodowego, w zakresie którego dowody jak i sposób ich przeprowadzenia nie miały wpływu na uchylene wyroku i nie były kwestionowane w apelacji. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w takim zakresie, Sąd I instancji powinien dokonać wnikliwej i kompleksowej oceny wszystkich zebranych dowodów ze szczególnym uwzględnieniem wyjaśnień oskarżonego oraz opinii biegłego psychologa. Dowody te powinny być ocenione w całości i we wzajemnym powiązaniu, zgodnie z zasadami określonymi w art. 7 kpk. Dopiero po przeprowadzeniu wnikliwej oceny materiału dowodowego, Sąd I instancji powinien poczynić prawidłowe ustalenia faktyczne i na ich podstawie dokonać oceny prawnej zachowania się oskarżonego, co będzie stanowiło pełną podstawę do wydania wyroku. W razie potrzeby Sąd I instancji powinien swoje stanowisko wyczerpująco przedstawić w uzasadnieniu wyroku, zgodnie z wymogami art. 424 kpk, w sposób umożliwiający kontrolę instancyjną rozstrzygnięcia.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 437 § 2 kpk, 444 kpk, 449 kpk i 456 kpk.